

Pradžia>Kreipimasis į teisimą>ES ir nacionalinės teisės sistemos>Bendrieji nacionaliniai teismai Nationella allmänna domstolar

Belgija

Detta avsnitt ger en överblick av det allmänna domstolsväsendet i Belgien.

Allmänna domstolar – inledning

Högsta domstolen

Kassationsdomstolen (*Cour de cassation/Hof van Cassatie*) är den högsta rättsliga instansen, "domstolarnas domstol", och har sitt säte i Bryssel.

Brottmålsdomstolar med jury

I de tio provinserna och huvudstadsregionen Bryssel finns **brottmålsdomstolar med jury** (*cour d'assises/hof van assisen*). Detta är inte en permanent domstol utan den upprättas från fall till fall då ett brott hänskjuts till den.

Appellationsdomstolar

Appellationsdomstolar (*cour d'appel/hof van beroep*). Det finns fem appellationsdomstolar i Belgien:

Bryssel (för domkretsarna Brabant Wallon, Leuven och Bryssel)

Liège (för domkretsarna Liège, Namur, Eupen och Luxemburg)

Mons (för domkretsen Hainaut)

Gent (för domkretsarna West-Vlaanderen och Oost-Vlaanderen)

Antwerpen (för domkretsarna Antwerpen och Limburg).

Arbetsöverdomstolar (*cour du travail/arbeidshof*). Det finns fem arbetsöverdomstolar i Belgien. De är appellationsdomstolar specialiserade på arbetsrättsliga frågor, och har samma territoriella behörighet som ovannämnda appellationsdomstolar.

Distriktsdomstolarna

Distriktsdomstolar (*tribunal de première instance/rechtbank van eerste aanleg*). Det finns 13 distriktsdomstolar i Belgien (en för varje domkrets och två i Bryssel – en nederländskspråkig och en franskspråkig).

Arbetsdomstolar (*tribunal du travail/arbeidsrechtbank*). Det finns nio arbetsdomstolar i Belgien (i princip en i varje appellationsdomstols verksamhetsområde, med undantag för Bryssels verksamhetsområde där det finns arbetsdomstolar i Leuven, Nivelles och två till i själva Bryssel – en nederländskspråkig och en franskspråkig – och med undantag av domkretsen Eupen).

Handelsdomstolar (*tribunal de l'entreprise/ondernemingsrechtbank*). Det finns nio handelsdomstolar i Belgien (i princip en i varje appellationsdomstols verksamhetsområde, med undantag för Bryssels verksamhetsområde där det finns handelsdomstolar i Leuven, Nivelles och två till i själva Bryssel – en nederländskspråkig och en franskspråkig – och med undantag av domkretsen Eupen).

Lägre instanser och närdomstolar

Fredsdomstolar (*justice de paix/vrederegerecht*). Det finns 187 fredsdomstolar i Belgien (en per kanton).

Polisdomstolar (*tribunal de police/politierechtbank*). Det finns 15 polisdomstolar i Belgien, dvs. en för varje domkrets, med undantag för Bryssel där det finns fyra.

Domstolarnas behörighet

Fredsdomstolen

Fredsdomstolen handlägger mål vars värde understiger 5 000 euro och som inte uttryckligen tilldelats en annan domstol. Fredsdomstolen (*juge de paix/vrederechter*) har även behörighet pröva hyrestvister, grannstvister, tvister om servitut, expropriering samt provisoriska åtgärder mellan makar. Förutom i mål som rör belopp under 2 000 euro kan fredsdomarens beslut **överklagas** till distriktsdomstolen.

Polisdomstolen

Polisdomstolen har **straffrättslig och civilrättslig behörighet** att pröva ringa överträdelse (*contraventions/overtredingen*), åtalbara brott (*délits/wanbedrijven*) som räknas som ringa förseelser, brott mot särskilda lagar (t.ex. lagen om jordbruksmark (*Code rural/Veldwetboek*) eller lagen om skogsbruksmark (*Code forestier/Boswetboek*)), yrkanden om ersättning för skada efter trafikolycka samt brott mot trafikregler. Polisdomstolens avgöranden kan **överklagas** till distriktsdomstolen om saken gäller belopp över 1 240 euro, utom i de fall som räknas upp i processlagen (*Code judiciaire/Gerechtigelijk Wetboek*).

Distriktsdomstolen

Distriktsdomstolen är behörig i alla tvister utom de tvister som enligt lag ska handläggas av andra domstolar. Det är detta som kallas distriktsdomstolarnas **restbehörighet**.

Distriktsdomstolen är uppdelad i fyra avdelningar: **tvistemålsavdelningen**, **brottmålsavdelningen**, **avdelningen för familjemål** (även kallad *familjedomstolen*) och **avdelningen för ungdomsmål** (även kallad *ungdomsdomstolen*). Sedan 2007 finns det också en **straffverkställighetsavdelning** vid distriktsdomstolarna i Antwerpen, Bryssel, Oost-Vlaanderen, Liège och Hainaut.

Distriktsdomstolens tvistemålsavdelning

Tvistemålsavdelningen (*tribunal civil/burgerlijke rechtbank*) prövar **ärenden om personers rättsliga ställning**. Den är också behörig i tvister som rör belopp över 1 860 euro, arvsfrågor, upphovsrättsliga frågor och överklaganden av avgöranden som meddelats av en fredsdomstol.

Distriktsdomstolens brottmålsavdelning

Brottmålsavdelningen (*tribunal correctionnel/correctionele rechtbank*) prövar alla **överträdelse** och **brott** (*crimes/misdaden*), såsom svindleri, bedrägeri, vållande till annans död, inbrott eller rån, som behandlas som ringa förseelser. Den är också högre instans för överklagande av polisdomstolens avgöranden. Ett ärende kan gå vidare till brottmålsavdelningen antingen genom att åklagaren (*ministère public/openbaar ministerie*) själv väcker talan eller genom att den civilrättsliga parten inger en stämningsansökan eller genom beslut av domstolens åtalsavdelning, som efter avslutad förundersökning (*instruction/gerechtigelijk onderzoek*) avgör om ärendet ska överföras till brottmålsavdelningen eller inte.

Distriktsdomstolens **åtalsavdelning** (*chambre du conseil/raadkamer*) är en förundersökningsinstans. Den består av en ensam distriktsdomare som avgör om skäl finns för att överföra ärendet till brottmålsavdelningen eller som beslutar att åtal inte ska väckas (*non lieu/buitenvervolginstelling*). Det är också denna som beslutar om den tilltalade ska vara frihetsberövad eller frigges, i förekommande fall villkorligt, antingen en månad i taget eller ett kvartal i taget om det rör sig om ett brott som inte kan prövas av domstolens brottmålsavdelning.

Frihetsberövande i avvaktan på rättegång (*détention préventive/voorlopige hechtenis*) är en säkerhetsåtgärd som innebär att en person som misstänks för brott kvarhålls i väntan på rättegång. Åtgärden vidtas för att förhindra att den misstänkte håller sig undan rättegången, begår nya brott, försöker undanröja bevis eller tar kontakt med tredje man (exempelvis i ett försök att påverka vittnen eller medbrottslingar). En misstänkt som frikänns eller vars åtal läggs ner kan vända sig till justitieministeriet och begära ersättning (*indemnité en cas de détention inopérante/vergoeding wegens onwerkzame hechtenis*) för den tid frihetsberövandet varat. Två villkor måste vara uppfyllda för att denna ersättning ska utbetalas: frihetsberövandet måste ha varat i mer än åtta dagar och frihetsberövandet eller kvarhållandet i häkte ska inte ha orsakats av den misstänktes eget uppförande. Ministeriet är mycket strikt vid bedömningen av det sistnämnda kriteriet.

Beslut av distriktsdomstolens åtalsavdelning kan **överklagas** till appellationsdomstolens avdelning för fullföljda brottmål (*chambre des mises en accusation/kamer van inbeschuldigingstelling*), som alltså är appellationsdomstolens förundersökningsavdelning.

Ungdomsdomstolen

Ungdomsdomstolen (*tribunal de la jeunesse/jeugdrechtbank*) har behörighet i ärenden som rör ungdomar i fara och ungdomar som har begått brott.

Det är endast åklagarmyndigheten som kan fatta beslut om att ett mål ska prövas av ungdomsdomstolen. Till skillnad från tvistemål kan talan inte väckas av enskilda. Ungdomar kan kallas att inställa sig inför ungdomsdomstolen i följande två fall:

Om de har begått ett brott lämnar polisen deras namn till åklagarmyndigheten. Åklagarmyndigheten beslutar därefter om händelserna är tillräckligt allvarliga för att hänskjutas till ungdomsdomaren.

Om ungdomar har det svårt hemma har de förmodligen redan varit i kontakt med ungdomsvårdsmyndigheterna (*service d'aide à la jeunesse*). Om man inte kan lösa situationen hänskjuter ungdomsvårdsmyndigheterna ärendet till en medlingskommitté (*commission de médiation*) som arbetar med att ge särskilt stöd till ungdomar. Vid behov kan medlingskommittén be åklagarmyndigheten att hänskjuta ärendet till en ungdomsdomstol så att lämpliga åtgärder kan vidtas.

Familjedomstolen

Familjedomstolen (*tribunal de la famille/familierechtbank*) är behörig att pröva alla familjerättsliga tvister i enlighet med artiklarna 572bis och 577.3 i processlagen.

Förutom i vissa undantagsfall har domstolen behörighet i följande ärenden, oavsett tvisteföremålets värde:

En ansökan som rör en persons rättsliga ställning och dess följder, nämligen tvister i samband med äktenskap eller dess plikter, äktenskapsskillnad och dess egendomsrättsliga följder, upprättande eller bestridande av ett förhållande mellan en förälder och ett barn, bestridande av vissa beslut från registratorer osv.

En ansökan som rör ett samboförhållande och dess följder, nämligen tvister som rör samboparternas egendom, samboförhållandets upphörande osv.

En ansökan som rör barn, nämligen fastställande av utövandet av föräldraansvar och/eller var barnet ska bo, fastställande av umgängesrätt osv.

En ansökan som rör underhållsskyldigheter, nämligen fastställande eller ändring av underhåll för en tidigare make eller förälder, fastställande eller justering av ett underhållsbelopp osv.

Vissa ansökningar som rör familjebidrag, nämligen fastställande av att en sökande har rätt till familjebidrag eller bestridande av betalning av familjebidrag till sökanden.

En ansökan som rör en familjs egendom, nämligen gåvor i form av en del av familjens egendom, reglering av makars egendomsförhållande, arvstvister (t.ex. avstående från arv) osv.

Varje ansökan som rör ett tillfälligt besöksförbud i händelse av våld i hemmet.

Domstolen är också behörig att fatta beslut om interimistiska och brådskande åtgärder.

Slutligen är den även behörig att pröva överklaganden av domar som fredsdomstolar meddelat rörande personer som saknar rättskapacitet.

Straffverkställighetsavdelningar

Straffverkställighetsavdelningen (*tribunal de l'application des peines/strafuitvoeringsrechtbank*) fattar beslut om den rättsliga ställningen för personer som har dömts till frihetsstraff. Den kan besluta om följande åtgärder: **begränsat frihetsberövande** (*détention limitée/beperkte detentie*), **elektronisk övervakning**, **villkorlig frigivning** (*libération conditionnelle/voorwaardelijke invrijheidstelling*) och **tillfällig frigivning** (*mise en liberté provisoire/voorlopige invrijheidstelling*) i avvaktan på utvisning ur landet eller utlämning. Åklagarmyndigheten och den dömda kan väcka kassationstalan mot straffverkställighetsavdelningens beslut.

Överklaganden av distriktsdomstolens beslut

Med undantag för beslut som fattats av straffverkställighetsavdelningen kan alla parter som inte är nöjda med distriktsdomstolens dom (inklusive åklagaren)

överklaga domen om den har meddelats i första instans, dvs. om det inte rör sig om ett ärende som redan prövats av en polisdomstol eller en fredsdomstol och sedan överklagats till distriktsdomstolen. I sådana fall är det appellationsdomstolen som prövar målet, oavsett om den omtvistade domen meddelats av en tvistemålsavdelning, brottmålsavdelning eller avdelning för ungdomsmål.

Arbetsdomstolen

Arbetsdomstolen är behörig i **sociala frågor** som socialförsäkringsfrågor (pensioner, arbetslöshet osv.), arbetsrättsliga tvister (anställningsavtal, arbetslagstiftning osv.) och mål om arbetsolyckor. Den har även befogenhet att fatta beslut i fråga om ansökningar om **kollektiv skuldreglering** (*règlement collectif de dettes/collectieve schuldenregeling*) från enskilda personer.

Arbetsdomstolen består av **olika avdelningar**. Om inget annat föreskrivs i processlagen består varje avdelning av en lagfaren domare som ordförande och två lekmannadomare. Beroende på vilken typ av tvist som domstolen handlägger kan lekmannadomarna företräda arbetstagare, arbetsgivare eller egenföretagare. Lekmannadomarna utnämns efter nominering från arbetsmarknadens parter (arbetsgivare, anställda, arbetstagare eller egenföretagare). I mål vid arbetsdomstolen kallas åklagaren för *auditeur du travail/arbeidsauditeur*, och åklagarmyndigheten för *auditorat du travail/arbeidsauditoraat*.

En part som inte är nöjd med arbetsdomstolens avgörande kan **överklaga** till arbetsöverdomstolen.

Handelsdomstolen

Handelsdomstolen är behörig att pröva tvister mellan företag, oavsett tvisteföremålets värde.

Enskilda kan också väcka talan mot företag vid handelsdomstolen.

Handelsdomstolen prövar tvister mellan företag, nämligen fysiska personer som arbetar som egenföretagare (näringsidkare, personer med fria yrken och företagsledare), juridiska personer (företag, organisationer och stiftelser) och organisationer som inte är juridiska personer. Tvisterna får inte omfattas av någon annan domstols särskilda behörighet och får inte, vad gäller fysiska personer, röra en handling som uppenbart saknar anknytning till affärsverksamheten.

Handelsdomstolen består av en eller flera avdelningar. Varje avdelning består av en lagfaren domare och två lekmannadomare. Lekmannadomarna är inte yrkesdomare utan t.ex. näringsidkare, företagsledare, företagsrevisorer eller revisorer. De biträder de lagfarna domarna genom att dela med sig av sin näringslivserfarenhet.

I vissa mål väcker åklagarmyndigheten åtal vid handelsdomstolen. I så fall företräds den av den allmänna åklagaren, en eller flera seniora biträdande åklagare och en eller flera andra biträdande åklagare.

Om en part vill bestrida handelsdomstolens beslut kan den **överklaga** till appellationsdomstolen. Den överklagade domen måste dock ha meddelats i första instans.

Appellationsdomstolar och arbetsöverdomstolar

Appellationsdomstolen består av flera avdelningar:

Twistemålsavdelningen (*chambres civiles/burgerlijke kamers*) prövar överklaganden av avgöranden i första instans från distriktsdomstolarnas tvistemålsavdelningar och från handelsdomstolarna.

Brottmålsavdelningen (*chambres correctionnelles/correctionele kamers*) prövar överklaganden av avgöranden i första instans från distriktsdomstolarnas brottmålsavdelningar.

Ungdomsavdelningen (*chambres de la jeunesse/kamers in jeugdzaken*) prövar överklaganden av avgöranden i första instans från ungdomsdomstolarna.

Avdelningen för fullföljda brottmål (*chambre des mises en accusation/kamer van inbeschuldigingstelling*) är den förundersökningsinstans som handlägger överklaganden av beslut från distriktsdomstolens åtalsavdelning. Det är också denna avdelning som beslutar om någon som misstänks ha begått grovt brott, tryckfrihetsbrott eller politiska brott ska åtalas i brottmålsdomstol med jury.

I likhet med arbetsdomstolen består **arbetsöverdomstolens** avdelningar av en lagfaren domare och två lekmannadomare. Arbetsöverdomstolen prövar överklaganden av domar från arbetsdomstolarna.

Brottmålsdomstolar med jury

Grova brott

Den som **står åtalad för ett grovt brott (*crime/misdaad*) som inte kan betraktas som en ringa förseelse (*délit/wanbedrijf*)**, kallas till en brottmålsdomstol för att dömas av en **jury**.

Brottmålsdomstolen med jury leds av en lagfaren domare, som biträds av två andra lagfarna domare. Domarna uttalar sig inte om den tilltalades skuld. Det är jurymedlemmarna som avgör huruvida den tilltalade är skyldig till brottet. **Jurymedlemmarna** utses genom lottdragning bland allmänheten. Till jurymedlem kan alla belgiska medborgare mellan 28 och 65 år kallas om de åtnjuter fulla samhällseliga och politiska rättigheter, kan läsa och skriva, inte har dömts till fängelse i mer än fyra månader eller till samhällstjänst i mer än 60 timmar.

Förfaranden i brottmålsdomstolar med jury inleds med att åtalsakten läses upp. Den är en sammanfattning av de huvudsakliga resultaten av förundersökningen. Därefter hörs vittnen och de parter som berörts av förundersökningen. Dessa förhör ska göra det möjligt för juryn, som inte fått ta del av undersökningshandlingarna, att bilda sig en egen uppfattning. Den allmänna åklagaren lägger därefter fram sin sakframställan, de civilrättsliga parterna yttrar sig och advokaterna håller sina pläderingar. Den tilltalade hörs också. Han eller hon ska besvara frågorna från rättens ordförande, förklara sig kring omständigheterna och kan även förklara sig oskyldig. Efter förhandlingarna drar sig de **tolv jurymedlemmarna** tillbaka för överläggningar bakom stängda dörrar. De **ska yttra sig om huruvida den tilltalade är skyldig eller icke skyldig**. Juryn beslutar genom röstning och beslutet kan innehålla nyanseringar. Juryn kan till exempel finna att den tilltalade är skyldig, men att det finns förmildrande omständigheter. Om den tilltalade förklaras skyldig överlägger de lagfarna domarna med juryn om vilket straff som ska utdömas. Detta beslut fattas med absolut majoritet. Beslutet om huruvida den tilltalade är skyldig eller icke skyldig måste vara motiverat.

I princip kan domar från brottmålsdomstolar med jury inte överklagas (*appel/hoger beroep*). Den dömde, den civilrättsliga parten och åklagaren kan dock väcka kassationstalan vid **kassationsdomstolen** (*pourvoi en cassation/cassatieberoep*). Om en dom kasseras, det vill säga ogiltigförklaras av kassationsdomstolen, återförvisas målet till en annan brottmålsdomstol med jury som ska pröva saken på nytt.

Tryckfrihetsbrott och politiska brott

För att det ska bli tal om tryckfrihetsbrott (*délit de presse/drukpersmisdrijf*) måste den brottsliga texten vara spridd i flera exemplar genom ett tekniskt förfarande. Ett politiskt brott (*délit politique/politiek misdrijf*) är ett brott som begås med politiska motiv och för politiska ändamål. Brottmålsdomstolar med jury prövar politiska brott och tryckfrihetsbrott genom allmänt åtal, med undantag för sådana tryckfrihetsbrott som har rasistiska eller främlingsfientliga motiv.

Kassationsdomstolen

Kassationsdomstolen står som **garant för domstolarnas enhetliga rättstillämpning**. Dess behörighet omfattar hela landet. Den prövar inte målet i sak utan enbart rättsfrågor. En kassationstalan kan bara väckas i en **rättsfråga**, det vill säga för att pröva om ett avgörande strider mot lagen eller en allmän rättsprincip. Kassationstalan kan bara väckas mot beslut eller domar i sista instans, alltså beslut som inte längre kan överklagas.

Kassationsdomstolen består av en förste ordförande, en ordförande, sektionsordförande och vanliga domare. Åklagarmyndigheten företräds här av åklagaren vid kassationsdomstolen eller en generaladvokat. Domstolen består av **tre kammare**. Den första granskar tvistemål, handelsmål, skattemål och mål som rör disciplinärenden, den andra granskar brottmål och den tredje granskar tvister som gäller arbetsrätt och socialförsäkringsärenden. Varje kammare har en fransk och en nederländsk avdelning. Varje avdelning sammanträder vanligtvis i sammansättning om fem domare.

Innan domarna uttalar sig tar de del av slutsatserna från den **allmänna åklagaren** vid kassationsdomstolen. Kassationsdomstolen kan besluta att avvisa kassationstalan. Om de framförda argumenten inte godtas, avvisas talan och den omtvistade domen vinner laga kraft. Om kassationsdomstolen anser att den omtvistade domen strider mot lagen, ogiltigförklaras domen helt eller delvis och med eller utan återförvisning. Om den anser att ärendet ska omprövas i sak återförvisas det till en domstol på samma nivå som den domstol som meddelade den omtvistade domen. Det är aldrig samma domstol som omprövar ärendet.

Anmärkning

Notera att förutom distriktsdomstolarnas tvistemålsavdelningar (tvistemålsdomstolarna) har även appellationsdomstolarnas brottmålsavdelningar, brottmålsdomstolar med jury, distriktsdomstolarnas brottmålsavdelningar (brottmålsdomstolarna) och polisdomstolarna (i straffrättsliga mål) behörighet att pröva enskilda anspråk (framför allt om skadestånd) från civilrättsliga parter i brottmålsprocesser, dvs. brottsoffer i vid bemärkelse.

Rättsdatabaser

Mer information om belgiska domstolar finns på [det belgiska rättsväsendets portal](#).

Är tillgången till databasen kostnadsfri?

Ja, tillgången till databasen är **kostnadsfri**.

Länkar

Den federala offentliga tjänsten på rättsområdet

Senaste uppdatering: 28/07/2022

Sidans nationella språkversion sköts av respektive medlemsland. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Europeiska kommissionen fritar sig från allt ansvar för information och uppgifter i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.